

Πρόλογος

Η βασική υπόθεση της παραδοσιακής Χρηματοοικονομικής Θεωρίας που αφορά στην ύπαρξη ορθολογικών επενδυτών (rational investors) και αποτελεσματικών αγορών (efficient markets) έχει αμφισβητηθεί σε πολλές περιπτώσεις. Η πολυπλοκότητα του παγκοσμιοποιημένου χρηματοοικονομικού συστήματος σε συνδυασμό με την εμφάνιση αλληπάλληλων κρίσεων και την πιθανότητα αποσταθεροποίησης των αγορών έχουν αναδείξει τη σημαντικότητα της ψυχολογίας στη διαμόρφωση του κοινωνικού, οικονομικού και χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος.

Η σπουδαιότητα της ανθρώπινης συμπεριφοράς και της ψυχολογίας στις αγορές έχει πλέον αναγνωρισθεί και από την Ακαδημία των Οικονομικών Επιστημών, αφού το Βραβείο Νόμπελ Οικονομικών εδόθη στον Καθηγητή Ψυχολογίας Daniel Kahneman (2002) και στον Καθηγητή της Συμπεριφορικής Χρηματοοικονομικής Robert Shiller (2013). Μάλιστα, η έρευνα στον τομέα της Νευροχρηματοοικονομικής (Neurofinance) επιδιώκει να ανακαλύψει τα μυστήρια του εγκεφάλου και να ερμηνεύσει σε βάθος τις επενδυτικές επιλογές και τα συμπεριφορικά σφάλματα που αυτός διαμορφώνει.

Είναι σαφές ότι μέσα από τη μελέτη των κρίσεων προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα για τη λειτουργία των αγορών, ιδιαίτερα σε ακραίες καταστάσεις όπως αυτή που βιώνουμε.

Το νέο βιβλίο του Καθηγητή Νικόλαου Φίλιππα, με τίτλο *Η ψυχολογία των αγορών: Παρεμβάσεις πριν και μετά την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση*, καταγράφει με τον καλύτερο τρόπο την επίδραση της ψυχολογίας στις αγορές μέσα από συγκεκριμένες παρεμβάσεις και παραδείγ-

ματα από την ελληνική και διεθνή πραγματικότητα. Στα τέσσερα κεφάλαια του βιβλίου παρουσιάζονται αρχικά οι εισαγωγικές έννοιες της Συμπεριφορικής Χρηματοοικονομικής και στη συνέχεια οι παρεμβάσεις του Καθηγητή Ν. Φίλιππα πριν και κατά τη διάρκεια της κρίσης. Μέσα από μια σειρά πρωτότυπων δημοσιεύσεων παρουσιάζονται έννοιες όπως είναι ο μαύρος κύκνος, η αγέλη, οι φούσκες, η αστάθεια στις αγορές, η χρηματοοικονομική μόλυνση, έννοιες που έγιναν ιδιαίτερα γνωστές και διαδεδομένες την περίοδο της κρίσης. Μάλιστα, έχοντας εντοπίσει τα προβλήματα και τα λάθη του παρελθόντος μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα, το τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου περιγράφει το μέλλον της Ελλάδας, της Ευρώπης και του πλανήτη, αξιοποιώντας τα εμπειρικά ευρήματα και τις εκτιμήσεις κορυφαίων επενδυτικών οργανισμών και ερευνητών.

Το βιβλίο αυτό βοηθά στην κατανόηση των βαθύτερων αιτιών της κρίσης, εντοπίζει τα προβλήματα, αποσαφηνίζει έννοιες και παρέχει μια ενδιαφέρουσα ψυχολογική ερμηνεία για πολλές από τις παρατηρούμενες στην αγορά συμπεριφορές. Είμαι βέβαιος ότι θα φανεί ιδιαίτερα χρήσιμο τόσο σε φοιτητές μεταπτυχιακών προγραμμάτων όσο και σε ερευνητές και επαγγελματίες των αγορών, καθώς παρουσιάζει με σαφήνεια την περίοδο πριν και μετά την κρίση, όπως αποτυπώνεται μέσα από τις τοποθετήσεις/παρεμβάσεις του Καθηγητή Ν. Φίλιππα, και παρέχει ερεθίσματα για σκέψη και περαιτέρω έρευνα.

Καθηγητής Γιάννης Στουρνάρας
Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος